

Lausunto Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman 2030+ luonnoksesta

KH 16.05.2022 § 88
635/00.04.01/2021

Kuopion kaupunkiseudulle on valmisteltu kuuden kunnan alueen kattavaa kaupunkiseutusuunnitelmaa tammikuusta 2021 lähtien. Kaupunkiseutusuunnitelman laatiminen on valtion kanssa tehdyn MAL-sopimuksen (maankäyttö, asuminen, liikenne) ensimmäinen toimenpide.

Kaupunkiseutusuunnitelmassa käsitellään Kuopion, Lapinlahden, Leppävirran, Siilinjärven, Suonenjoen ja Tuusniemen muodostamaa toiminnallista aluetta. Suunnitelman ydinsisältöä on yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen siten, että luodaan edellytyksiä ja yhteiset suuntaviivat kestäväälle kaupunkikehitykselle ja seudullisen elinvoiman lisäämiselle. Tavoitteena on sellainen ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kaupunkiseutukehitys, joka tukee kunkin alueen veto- ja pitovoimaa ja luo edellytyksiä elinkeinojen kehittämiseen.

Kaupunkiseutusuunnitelman laatimisessa on neljä päävaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin muuttuvaa toimintaympäristöä ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä pohdittiin kaupunkiseututason suunnittelutarpeita ja MAL-sopimuksen toteuttamista edistävää tavoitteistoa.

Toisessa vaiheessa kaupunkiseudulle laadittiin kolme erilaista tulevaisuuskuvaa (skenaariota), jotka erosivat toisistaan maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisperiaatteiden osalta. Väestön ja työpaikkojen kasvu oli kaikissa malleissa sama. Skenaarioiden tarkoituksena oli saada aikaan perusteltu päätös kaupunkiseudun kasvun suuntaamiselle. Skenaarioiden vertailemiseksi keskenään niiden vaikutuksia peilattiin työlle asetettuihin tavoitteisiin. Skenaarioiden vaikutuksia tutkittiin myös liikennemallilla (Ramboll 5/2021). Liikennemalli osoittaa, että maankäytön sijoittamisella on merkittävä vaikutus liikennesuoritteisiin ja sitä kautta päästöjen kehitykseen seudulla. Malli myös osoittaa, että kehittämällä joukkoliikennettä, esimerkiksi nopeuttavin toimenpitein, kulkutapajakaumaan on mahdollista vaikuttaa. Väestön sijoittaminen joukkoliikenteen kannalta optimaalisesti tukee myös kävelyä ja pyöräilyä.

Skenaarioiden vaikutusten arviointiin perustuen laadittiin ns. linjaratkaisuehdotus, jonka mukaan koko kaupunkiseudulla kasvu osoitetaan keskuksiin vahvistamaan joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä ja parantamaan palvelujen saavutettavuutta myös kävelen ja pyörällä. Joukkoliikennelinjaston kehittäminen perustuisi runkobussilinjoihin, jotka toteutettaisiin nykyisiin vilkkaimpiin liikennesuuntiin. Seudulla varauduttaisiin mahdolliseen tulevaisuudessa käynnistyvään maakunnalliseen taajamajunaliikenteeseen ja tuettaisiin sen potentiaalia maankäytön suunnittelulla.

Linjaratkaisuehdotuksesta saatujen kuntien lausuntojen perusteella jatkotyötä ohjaavaksi kehittämisperiaatteeksi päädyttiin esittämään skenaarioista 1 ja 2 (runkobussimalli ja raideliikennemalli) muodostettua yhdistelmää. Houkuttelevan taajamajunaliikenteen toteutuminen edellyttää kuitenkin mittavia investointeja mm. valtion rataverkkoon, minkä vuoksi maankäytön kehittämisen ratkaisut eivät voi kaupunkiseutusuunnitelman

aikajänteellä perustua raideliikenteen varaan. Vuoteen 2035 mennessä tapahtuvan kasvun tuleekin tukeutua ensisijaisesti nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen ja liikennejärjestelmään. Kaupunkiseudulla tulee kuitenkin olla valmiuksia edistää maakunnallisen taajamajunaliikenteen toteuttamista eikä sen mahdollisuuksia tule poissulkea potentiaalisimmilla seisakkeilla. Lausunnoissa tuotiin esiin myös kuntien erilaisia lähtökohtia, mm. maantieteellistä ja yhdyskuntarakenteellista heterogeenisuutta, mikä vaikuttaa kuntien mahdollisuuksiin tuottaa kestävästä yhdyskuntarakennetta ja kehittää joukkoliikennepalveluja.

Kaupunkiseutusuunnitelman laatiminen on kevään aikana edennyt kolmanteen vaiheeseen, jossa skenaariotarkastelun ja lausuntojen pohjalta määriteltiin kaupunkiseutusuunnittelua ohjaavat periaatteet ja laadittiin kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos. Luonnos on laadittu lähtökohtaisesti siten, että se tukee MAL-sopimuksen kärkitavoitteiden saavuttamista; edistää vähähiilisen ja kestävästä yhdyskuntarakenteen ja sitä tukevan liikennejärjestelmän kehittämistä ilmastonmuutoksen torjumiseksi.

Suunnitelmaratkaisun mitoituksen lähtökohtana on 18 200 asukkaan ja 7 000 työpaikan lisäys (nettokasvu) suunnittelualueen keskuksiin vuoteen 2035 mennessä. Kasvutavoite keskuksiin on hieman korkeampi (+1 400 asukasta) kuin linjaratkaisuehdotuksessa. Kaupunkiseutusuunnitelmassa kasvuodotus perustuu keskusten kasvuun etenkin Kuopion ja Siilinjärven kuntien alueella. Muissakin kunnissa oletuksena on, että keskustaajamat kasvavat, vaikka koko kunnan väestömäärä vähenisi. Kasvutavoite on linjassa Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan ja Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen kanssa (ve 2: Rohkea kasvaja).

Kuntien suunnitellut kasvualueet sijoittuvat pääsääntöisesti nykyisiin keskuksiin ja niiden lähialueille (noin 2,5 – 3 km vyöhyke). Eniten vaikuttavuutta on tiheimmin asutetun Kuopion ja Siilinjärven muodostaman ydinkaupunkialueen maankäyttö- ja liikennejärjestelmällä. Ydinkysymyksiä tämän alueen suunnittelussa ovat: Miten keskusta-alueiden ja taajamien tiivistämisessä onnistutaan ja miten tiivistäminen tukee runkobussijärjestelmän kehittämistä? Mitkä uudet alueet varataan kaupunkirakentamisen tarpeisiin ja miten ne kytketään tehokkaasti joukkoliikenteen piiriin? Millaisia vaihtoehtoja alueiden kehittämisessä on?

Kaupunkiseutusuunnitelman eräänä jatkotoimenpiteenä on ehdotettu tarkemman kaupunkirakennesuunnitelman ja siihen kytkeytyvän runkobussiselvityksen laatimista ydinalueille. Olennaista on myös jatkotyönä selvittää, miten yhdyskuntarakenteen kehittymistä hallitaan nykyisillä kaupungin läheisillä maaseutualueilla, joiden vetovoima ja kasvupotentiaali perustuu osittain hyvään saavutettavuuteen henkilöautolla.

Kaupunkiseutusuunnitelmaluonnoksessa on keskusten ja niiden kasvualueiden lisäksi tarkasteltu kaupunkiseudun viherrakenteen kokonaisuutta ja nykytilaa erityisesti monimuotoisuuden ja verkoston ekologisen kytkeytyneisyyden näkökulmasta. Lisäksi on huomioitu voimassa olevien maakuntakaavojen luonnon arvoalueita, retkeilyä, virkistystä ja ulkoilua koskevat aluevaraukset ja yhteystarpeet. Luonnoksen vaikutukset on arvioitu hyödyntäen skenaariovaiheessa laadittua vaikutustarkastelua.

Suunnittelua on tehty osallistavien menetelmin pyrkien sitouttavaan prosessiin ja lopputulokseen. Työn kuluessa vuorovaikutus on pyritty hoitamaan laajasti ja tehokkaasti kahden rinnakkain laadittavan seudullisen

strategisen tason suunnitelman (KSS /LJS) yhteisillä työryhmäkokouksilla ja työpajoilla. Luonnosvaiheessa pidettiin lisäksi kolme kuntaparityöpajaa (Kuopio-Siilinjärvi; Suonenjoki-Lapinlahti; Leppävirta-Tuusniemi) sekä Kuopion maaseutualueita käsittelevä työpaja, joissa käsiteltiin seuraavia teemoja: keskus- ja palveluverkko; keskusten nettokasvu ja sen jakautuminen eri alueille; asuminen ja työpaikat; viherverkko sekä kunnan identiteetti- ja vetovoimatekijät matkailun ja virkistykseen näkökulmasta. Liikennejärjestelmäsuunnittelua ohjaa seudun LJ-työryhmä, mutta joukkoliikenteen nykytilaa ja kehittämistarpeita sivuttiin myös työpajoissa. Työpajojen tulokset on huomioitu kaupunkiseutusuunnitelmaluonnoksen laatimisessa.

Kaupunkiseutusuunnitelma viimeisteillään lausuntokierroksen ja työryhmiltä saadun palautteen perusteella (= prosessin neljäs eli viimeinen työvaihe). Kaupunkiseutusuunnitelman toteuttamisen tueksi määritellään priorisoidut yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän toimenpiteet. Kaupunkiseutusuunnitelma tulee olemaan MAL-sopimuskuntien muodostama yhteinen tahtotila alueen kehittämiseksi. Suunnitelma hyväksytään erikseen kunkin osallistujakunnan valtuustossa syksyllä 2022.

Kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos tausta-aineistoinen tulee Maptionnaire-sivustolle sähköisesti nähtäville **19.4.-16.5.2022** väliseksi ajaksi osoitteeseen <https://new.maptionnaire.com/g/3d233eoa3174> . Suunnitelma-aineisto (31.3.2022) käsittää seuraavat asiakirjat:

- Suunnitelmakartta
 - Koko alue 1:175 000
 - Ydinalueen suurennos
 - Suunnitelmakartan ja teemakarttojen merkintöjen selitteet
- Keskusten nettokasvu (taulukko)
- Teemakartat
 - (1) Keskusverkko, keskusten kasvuluvut
 - (2) Asuminen ja työpaikat
 - Koko alue
 - Ydinalue (pohjakartta tarkemmalla tilastoaineistolla)
 - (3) Viherverkko
 - (4) Vetovoimakohteet
- Suunnitelmaselostus
 - Suunnitteluperiaatteet, suunnitelman kuvaus
 - Suunnitelman vaikutusten arviointi
- Liitteet (tausta-aineisto suunnitelman laatimisen aiemmista vaiheista)
 - Trenditarkastelu
 - Suunnittelutarpeet ja tavoitteisto
 - Skenaariotarkastelu, vaikutusten arviointi, linjaratkaisuehdotus

Kunnanhallituksen lausunto

Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman linjaratkaisuehdotuksesta saatujen kuntien lausuntojen perusteella jatkotyötä ohjaavaksi kehittämisperiaatteeksi on päädytty esittämään skenaarioista 1 ja 2 (runkobussimalli ja raideliikennemalli) muodostettua yhdistelmää. Linjaratkaisuehdotusten yhdistelmä ei tuo MAL-sopimusalueen alueen pienille kunnille hyötyä liikenteen kehittymiseen, koska panostus on vain Kuopion ja Siilinjärven alueelle. Kaupunkiseutusuunnitelmassa pitäisi muutoinkin kiinnittää enemmän huomiota Kuopion ja Siilinjärven reuna-alueiden kuntien yhteistyöhön alueiden kehittämisen suhteen. Tämän

yhteistyön kautta reuna-alueiden kunnat voisivat saada hyötyä isojen kuntien kasvusta, saamalla lisää asukkaita tai mahdollisesti alueelle muodostuisi työpaikkoja.

Tuusniemi sijaitsee hyvien yhteyksien varrella ja kahden lentokentän välissä. Riistavesi ihan Tuusniemen rajalla voisi tuoda alueiden käytön suunnittelulla niin Riistavedelle kuin Tuusniemellekin lisäkasvua. Kuntarajat ylittävää yhteistyötä tulisi lisätä mahdollisuuksien mukaan koko seudulla.

Valmistelija	Kunnanjohtaja Timo Kiviluoma, puh. 044 7209047 Tekninen johtaja Paula Rissanen, puh. 040 8206928
Kj:n päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää antaa asiassa esittelytekstissä olevan lausunnon. Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.
Käsittely	Kunnanjohtaja teki kokouksessa muutetun päätösehdotuksen.
Kj:n muutettu päätösehdotus	<p>Kunnanhallitus päättää antaa asiassa seuraavan lausunnon:</p> <p>Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman linjaratkaisuehdotuksesta saatujen kuntien lausuntojen perusteella jatkotyötä ohjaavaksi kehittämisperiaatteeksi on päädytty esittämään skenaarioista 1 ja 2 (runkobussimalli ja raideliikennemalli) muodostettua yhdistelmää. Linjaratkaisuehdotusten yhdistelmä ei tuo MAL-sopimusalueen alueen pienille kunnille hyötyä liikenteen kehittymiseen, koska panostus on vain Kuopion ja Siilinjärven alueelle. Kaupunkiseutusuunnitelmassa pitäisi muutoinkin kiinnittää enemmän huomiota Kuopion ja Siilinjärven reuna-alueiden kuntien yhteistyöhön alueiden kehittämisen suhteen. Tämän yhteistyön kautta reuna-alueiden kunnat voisivat saada hyötyä isojen kuntien kasvusta, saamalla lisää asukkaita tai mahdollisesti alueelle muodostuisi työpaikkoja.</p> <p>Tuusniemi sijaitsee hyvien yhteyksien varrella ja kahden lentokentän välissä ja Itä-Suomen yliopiston kahden kehittyvän kampuskaupungin puolivälissä. Riistavesi ihan Tuusniemen rajalla voisi tuoda alueiden käytön suunnittelulla niin Riistavedelle kuin Tuusniemellekin lisäkasvua. Kuntarajat ylittävää yhteistyötä tulisi lisätä mahdollisuuksien mukaan koko seudulla.</p> <p>Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.</p>
Päätös	<p>Kunnanhallitus hyväksyi muutetun päätösehdotuksen.</p> <p>Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.</p>